

FARMAKOGNOZI DHE FITOTERAPI

Emërtimi i lëndës / modulit	Farmakognozi dhe fitoterapi
Tipi i veprimtarisë / disiplinës	B: Disiplinë karakterizuese e programit
Viti-Semestri	Viti III, Semestri V, VI
Ngarkesa në orë-ECTS	72.5 orë në auditor/ 177.5 orë jashtë auditorit 10 ECTS
Leksione orë Seminare orë	52.5 20
Emri dhe kualifikimi i pedagogut	• Vilma Papajani Prof. As. Dr. • Erjon Troja MND
Objektivat e programit	Studimi i drogave mjekësore, kryesisht atyre bimore, në aspektin kimik dhe farmakoterapeutik. Studimi i përfuturit të drogës mjekësore nga burimet biologjike (mbledhja, tharja, përpunimi) si dhe standartizimi i saj. Njohja dhe studimi i grupeve kryesore kimike përbërës të drogave bimore mjekësore bartëse të efekteve terapeutike të drogës. Njohja e metabolitëve dytësorë (biomolekulave); klasifikimi, shpërndarja, aktiviteti biologjik dhe rëndësia e tyre në farmaci. Rugët biogjenetike kryesore në produktet natyrore dhe prejardhja e përbërësve aktivë në DBM. Njohja e drogave mjekësore, kryesisht atyre bimore, me vlera mjekuese. Studimi i përdorimit terapeutik të tyre, aktivitetit farmakologjik, efekteve anësore, formave të përdorimit etj. Formimi i studentëve me njohuri bashkëkohore të farmakognozisë së aplikuar, përdorimit racional të fitopreparateve dhe kujdesit që duhet treguar gjatë përdorimit të tyre.
Programi	Çështje të përgjithshme të FGN. Historiku i FGN. Bimët mjekësore (BM) dhe përdorimi tradicional i tyre, fitoterapia, metoda të tjera të mjekësisë alternative (aromoterapia, homeopatia, ayurveda etj.). Koncepti i Drogave mjekësore, Drogave bimore mjekësore dhe klasifikimi, rugët e zbulimit të burimeve të reja bimore e shtazore, Etnofarmakognozia. Burimet e DBM: flora spontane e vendit dhe faktorët që ndihmojnë në zhvillimin dhe përhapjen e BM. Kimiotipet dhe dukuria e polikimizmit në DBM. Bimët e kultivuara, përmirësimi gjenetik, hibridet e mutacionet. Kulturat qelizore, zbulimi i rugëve biogjenetike dhe i metabolitëve sekondarë në to. Mbledhja, ruajtja e standartizimi i BM: pastrimi dhe tharja, stabilizimi, fermentimi, ruajtja. DBM zyrtare dhe jo zyrtare (standartet farmakopeale), format e përdorimit të tyre, fitopreparatet dhe klasifikimi i tyre. Aspekte legjislative të qarkullimit dhe përdorimit të përgatesave bimore (fitopreparateve). Përbërësit kimik të DM, metabolitët sekondarë, rugët e

biogjenezës dhe studimit të tyre sipas prejardhjes biogjenetike. Rruga biogjenetike e formimit të glucideve (fotosinteza) dhe linjat kryesore biogjenetike të formimit të metabolitëve sekondarë dhe lëndëve të tjera primare në DBM.

Principet aktive dhe drogat bimore mjekësore me interes mjekësor dhe farmaceutik.

Acidet organike bimore dhe drogat përkatëse. Acidet fenolike, përfaqësuesit. Esteret e acidit kafeik dhe DM. Acidet terpenike, biogjeneza. Acidet yndyrore, biogjeneza, përfaqësuesit. Lipidet dhe DM. Lipidet e thjeshta, gliceridet dhe vajrat bimore. Yndyrnat. Dyllërat dhe drogat. Steroidet dhe DM. Glucidet dhe drogat përkatëse. Mono dhe oligosakaridet më të rëndësishme. Produktet e oksidimit dhe të reduktimit të ozeve. Polisakaridet homogjene. Glukozanet. Fruktozanet. Polisakaridet jo homogjene, gomat dhe mucilagjet. Mucilagjet. Pektinat.

Glukozidet (Heterozidet), njohuri të përgjithshme, hidroliza e tyre. Biogjeneza, përfaqësuesit, vetitë, përdorimi. Glukozitet cianogjene dhe drogat. Droga me fenole natyrore dhe përdorimi terapeutik i tyre. Floroglucidet dhe drogat. Lignanet dhe drogat me lignane dhe flavolignane. Kumarinat. Klasifikimi, përfaqësuesit, vetitë, përdorimi. Drogat me kumarina dhe përdorimi terapeutik i tyre. Flavonet e flavonolet, kimizmi, biogjeneza, veprimet farmakologjike të tyre. Drogat me flavonoide, përdorimet terapeutike të tyre, fitopreparatet përkatëse, etj. Rrjedhësit antracenikë dhe glikozidet e tyre, përfaqësuesit, biogjeneza, përdorimi. Drogat antracenike me efekt laksativ, mekanizmi i veprimit të tyre, efektet anësore, format e përdorimit, përkujdesja. Glikozidet kardiotonike. Kimizmi, përfaqësuesit, biogjeneza, përdorimi. Drogat me glikozide kardiotonike, përdorimi terapeutik, mekanizmi i veprimit të tyre, efektet anësore, format e përdorimit, përkujdesja. Njohuri mbi saponinat. Saponinat triterpenike pentaciklike dhe drogat. Burimet e saponinave steroidike. Lëndët e hidhura, glukozidet përkatëse dhe DM. Taninet dhe DM. Taninet e kondensuara dhe të hidrolizueshme, drogat përkatëse, përdorimi terapeutik, format e përdorimit etj.

Esencat, vendndodhja, klasifikimi kimik, përdorimet e tyre, përkujdesja. Drogat kryesore me esenca dhe përdorimet e tyre.

Droga me rrëshira dhe balsame, drogat me fitoncide dhe vitamina, përdorimet terapeutike të tyre.

Alkaloidet dhe drogat me alkaloidë. Klasifikimi i drogave me alkaloidë sipas veprimeve terapeutike të tyre.

Njohuri për alkaloidet. Klasifikimi kimik i tyre. Protoalkaloidet, alkaloidet izokinolike, alkaloidet nga triptofani të tipit të indolit, alkaloidet indolike të tipit të ergotinës, të vinkas etj.. Alkaloidë të kinolinës, të tipit të piridinës, të kinolizinës, të tipit të tropanit, alkaloidet e tipit të purinës, alkaloidet që rrjedhin nga izopreni.

Droga që veprojnë në SNV; me efekte simpatikomimetike, simpatikolitike, parasimpatikomimetike dhe parasimpatikolitike.

Droga që veprojnë në SNQ; me efekt sedativ, hipnotik; me efekt stimulues të SNQ. Droga me efekt halucinogjen dhe teratogjen.

	Droga me efekt oksitocik (secale), kundër protozoarëve etj. Dogat me efekt antitumoral; Catharanthus roseus, Taxus brevifolia, rhizoma et resina Podophylli, Camptotecinat. Droga që përdoren në sistemin endokrin; si hipoglicemike dhe antidiabetike; Fitoestrogenët; në trajtimin e HPB. Drogat imunostimuluese dhe adaptogjene. Antioksiduesit natyrorë. Koncepte mbi sigurinë e bimëve mjekësore dhe barnave bimore, kompleksiteti dhe efekti sinergjitik, ndërveprimet e drogave bimore me barnat sintetikë.
Format dhe metodat e mësimdhënies	Leksione, seminare, detyra kursi.
Mënyra e vlerësimit të studentëve	Kontroll i njohurive në seminare, provim me shkrim dhe me gojë.
Literatura	➤ “ Farmakognozia” (cikel leksionesh) 2008; Vilma Papajani, Zef Sima. ➤ “ Pharmacognosy”; Trease and Evans, fifteenth edition. W. C. Evans, 2002. ➤ “Fundamentals of Pharmacognosy and Phytopherapy”; M. Heinrich J. Barnes, S. Gibbons, E. Williamson; London 2004.
Detyrimet e studentit për lëndën	